

Eerste hulp bij afval op school

Maak als docent het verschil!

Steeds meer scholen willen aan de slag met afvalscheiding en zwerfafval in en rond de school. Niet alleen de directie, maar ook docenten hebben hierin een belangrijke rol. In de lessen kun je leerlingen basiskennis overbrengen, maar om te zorgen dat leerlingen en collega's daadwerkelijk in actie komen, is inzetten op gedragsverandering een goede strategie. Hoe pak je dit aan? Er zijn veel gratis tools beschikbaar en inspirerende voorbeelden van scholen die hier al goed mee bezig zijn om hierbij te helpen.

Wie op school afval wil scheiden en minder zwerfafval op en rond de school wil, heeft vaak een gedragsverandering onder leerlingen en collega's nodig. Dit is gemakkelijker gezegd dan gedaan, want het gaat hier om gedrag dat in de loop van de tijd is ingesleten en een gewoonte is geworden. Wil je hier als docent verandering in brengen? Zorg dan dat je eerst goed in kaart brengt wat je precies wil veranderen, wat het huidige gedrag

precies is en wat de leerlingen en collega's motiveert of tegenhoudt om het gewenste gedrag te vertonen. Het gratis routeboek (beschikbaar op www.afvalopschool.nl/ondersteuning) biedt een aanpak om tot oplossingen te komen voor deze afvaluitdaging. Hoewel de oplossing per school en per uitdaging verschilt, zijn er algemene tips die je kunnen helpen een afvalvrije school te worden. In de volgende alinea's staat een aantal punten.

• Stel gezamenlijk doel

Door met elkaar duidelijk te maken waar de school voor staat en hier acties aan te hangen, maak je het goede gedrag al snel de normaalste zaak van de wereld. De kans dat anderen volgen en meedoen is dan groter. Zorg ervoor dat je samen een concreet doel voor ogen hebt, zoals een datum waarop de school afvalvrij is of een quotum voor containers opgehaald zwerfafval. Onderteken dat doel vervolgens gezamenlijk zodat iedereen weet waar jullie voor werken.

• Gebruik natuurlijke verandermomenten

Gebruik natuurlijke verandermomenten om te starten met bijvoorbeeld (meer) afvalscheiding of een zwerfafvalaanpak. Mooie verandermomenten zijn: het nieuwe schooljaar, na een vakantie, na een verbouwing van bijvoorbeeld de kantine, het aflopen van een contract met een afvalinzamelaar of een reorganisatie.

• Commitment door te doen

Als leerlingen zelf oplossingen verzinnen, is de kans groot dat ze zich committeren aan de oplossingen die ze bedenken. Laat ze bijvoorbeeld afvalbakken ontwerpen, posters maken om andere leerlingen te stimuleren of onderzoek doen naar afval en grondstoffen.

• Sociale norm veranderen

Zwerfafval rondom de school kun je verminderen door de omgeving goed schoon te houden. Hiermee zet je een sociale norm neer. Een vieze omgeving nodigt uit om meer rommel te maken, een schone omgeving nodigt uit om het netjes te houden.

Naast gedrag ook educatie

Naast gedragsmaatregelen is het ook belangrijk om te kijken hoe je afval als thema kunt behandelen in de lessen. Het helpt namelijk als er basiskennis is over het onderwerp, als leerlingen begrijpen hoe iets zit en

hoe het werkt. Om in de lessen iets met afval te doen, zijn er veel excursies, gastlessen of lesmaterialen beschikbaar. Op de website www.afvalopschool.nl/ondersteuning staat een gratis overzicht van diverse educatieve materialen op het gebied van afvalscheiding en -preventie.

Afval gescheiden laten ophalen

Als school krijg je veel voor elkaar als je het gedrag van leerlingen en collega's weet te verduurzamen, maar soms loop je tegen praktische zaken aan. Scholen worden bijvoorbeeld als een bedrijf gecategoriseerd als het gaat om afval. Als je als bedrijf je afval gescheiden wil laten ophalen, betaal je daar veel geld voor. In dit geval kan de gemeente mogelijk helpen. Zij kunnen hier namelijk een uitzondering op maken, zoals bijvoorbeeld de gemeente Noordoostpolder heeft gedaan. De gemeenteraad heeft daar eind

2017 besloten om basisscholen 'van algemeen belang' te verklaren en dus worden ze behandeld als huishoudens. De scholen in die gemeente mogen containers voor PMD, GFT en restafval aanvragen. Daarnaast is er de afspraak dat de gemeente de kosten voor het ophalen van het afval betaalt, als de scholen samen met de leerlingen de schoolomgeving schoon houden. Doen ze dit niet, dan betalen ze € 280 per jaar voor het ophalen van het afval.

Bij *de Paradijvogel* in Den Haag heeft de school zelf contracten afgesloten met diverse afvalinzamelaars. In plaats van één afvalinzamelaar, hebben ze per afvalstroom een ander contract afgesloten. Deze school scheidt zelfs schoon plastic van vies plastic!

Herbruikbare drinkflessen

Het gros van het afval op basisscholen bestaat uit drinkpakjes en op middelbare scholen uit plastic flesjes. Door leerlingen aan te moedigen om herbruikbare drinkflessen (Dopper) te gebruiken, maak je een wereld van verschil in de hoeveelheid afval. In Leusden hebben de basisscholen onder de koepel van *Voilà* zich gecommitteerd aan een *Dopper*-actie, waarbij alle leerlingen een Dopper kregen. De gemeente vond dit zo'n mooi initiatief dat men uiteindelijk de helft van de Doppers heeft gefinancierd! Ook de *Paradijvogel* in Den Haag heeft de drinkpakjes in de ban gedaan. De basisschoolleerlingen hebben met elkaar alle drinkpakjes verzameld en laten ophalen. Daarna konden ouders tegen een lager tarief Doppers kopen. De school heeft vervolgens ook een watertappunt aangeschaft.

Zo zorg je niet alleen voor minder afval, maar stimuleer je ook het waterdrinken onder leerlingen.

Het aanschaffen van herbruikbare drinkflesjes of een watertappunt is een grote investering voor een school, maar zorgt ook voor grote jaarlijkse besparingen. De *Paradijvogel* bespaart dankzij de Doppers, het scheiden van afvalstromen en losse contracten met afvalinzamelaars veel afval en geld. Ze zijn van twee grote rolcontainers per week aan plastic afval teruggegaan naar één kleine container. Bij elkaar waren al deze handelingen goed voor een jaarlijkse besparing van € 4000. Ook is het veiliger voor de leerlingen, omdat er minder vrachtwagens het afval komen ophalen.

Zelf aan de slag

Wil je als docent graag aan de slag met afvalscheiding of afvalpreventie? Gewoon doen! De grootste succesfactor voor dit soort trajecten is een enthousiaste kartrekker. Iemand die zich verantwoordelijk voelt en er vol energie voor gaat. Zoek collega's en leerlingen die mee willen denken en zet samen een zo groot mogelijke kleine stap. Om je op weg te helpen is er gratis materiaal beschikbaar op www.afvalopschool.nl. Of kijk op www.duurzamedocent.nl voor het inspirerende verhaal van Henk Veurink, dé duurzame docent van het jaar in voortgezet onderwijs, en zijn afvalaanpak.

.....
 In september 2017 is het tweejarig leerprogramma Afval op School gestart. Met dit programma gaan 115 scholen samen met gemeenten, NME-centra en afvalinzamelaars op zoek naar beste invalshoek, werkwijze en educatief materiaal om zo (zwerf)afval terug te dringen. Wil je naar aanleiding van dit artikel meer weten? Bijvoorbeeld over afval scheiden, tips voor afvalpreventie of het gescheiden laten ophalen door afvalinzamelaars? Neem contact met ons op via info@afvalopschool.nl. We helpen je graag op weg!

Afval op School is een initiatief van Rijkswaterstaat Leefomgeving en is mede mogelijk gemaakt door de Europese Unie (Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) en de Kaderrichtlijn Marie-Strategie (KRM). ●

BRONNEN

www.afvalopschool.nl
www.afvalopschool.nl/ondersteuning
www.rwsleefomgeving.nl/publish/pages/117732/afvalvrije_scholen.pdf
<http://www.lucasleerkracht.nl/cgi-oic/pagedb.exe/show?no=1234&fromno=1>
www.sme.nl

Rijkswaterstaat
Ministerie van Verkeer en Waterstaat

SME Advies